

Verdedigingswerken in West Brabant

Een fietsroute langs verdedigingswerken in West Brabant

wim blankers

25-mei-17

De fietsroute gaat vanuit Bergen op Zoom richting Moerstraten, Welberg, Steenbergen, Nieuw Vossemeer, Kladde, Halsteren en weer terug naar Bergen op Zoom. De fietsroute gaat langs drie forten en diverse natuurgebieden.

De fietsroute gaat vanuit Bergen op Zoom richting Moerstraten, Welberg, Steenberg, Nieuw Vossemeer, Kladder, Halsteren en weer terug naar [Bergen op Zoom](#). De korte fietsroute is 32 kilometer lang, de lange fietsroute is 44 kilometer lang, beide fietsroutes gaan door een open polder landschap.

De fietsroute gaat langs drie forten en diverse natuurgebieden. De forten zijn rond 1629 aangelegd. De functie van de forten was het beschermen van de scheepvaartverbinding tussen Zeeland en Holland en het noordelijk front van de stad Bergen op Zoom tegen de vijand vanuit het zuidoosten. De forten vormen de [Westbrabantse Waterlinie](#). In 1816 werd de functie van de forten de Roovere, Pinssen en Moermont opgeheven. Na 1812 was Steenberg geen vestingstad meer. Bergen op Zoom volgde in 1867.

De fietsroute begint bij het [Markiezenhof](#).
Steenbergsestraat 8
4611 TE Bergen op Zoom

Op het Beurspleintje voor het Markiezenhof zijn diverse horeca gelegenheden.
Op het nabij gelegen Mineurplein kunt u zonder tijdslimiet (betaald) parkeren.

- 1 Als u het Markiezenhof aan de rechterhand en het Beurspleintje aan de linkerhand heeft rijdt u in de juiste richting.
- 2 Einde Steenbergsestraat, rechtsaf Noordsingel oprijden.

Tip: Tegenover het Bleekveldje ziet u het Ravelijn liggen.

Het vijfhoekig eilandje, omgeven door water, is een onderdeel van de historische vestingwerken van Bergen op Zoom. Het Ravelijn in 1702 door Menno van Coehoorn aangelegd.

- 3 Na het Bleekveldje, eerste weg linksaf korte Parkstraat, linksaf Korneel Slootmanslaan.

Tip: Tussen Bolwerk Zuid en Bolwerk Noord ziet een zuil met een wereldbol, dit is een Esperanto monument.

- 4 Einde Korneel Slootmanslaan, linksaf het fietspad Zuidzijde Zoom nemen, de vaart de Zoom ligt aan de rechterhand.

Tip: Langs de vaart de Zoom zijn in de 2de wereldoorlog tank versperringen zgn. draketanden aangelegd.

- 5 Rechtsaf de houten brug over, rechtsaf Noordzijde Zoom en direct na een tiental meter rechtdoor de Zandstraat inrijden.
- 6 In het industrieterrein linksaf de straat 'fort Moermont' nemen, rechtsaf Lambertijnenlaan.
- 7 Rechtsaf Melenanendreef, gelijk linksaf de Moerkens, de Moerkens gaat over in de Grensweg.
- 8 Rechtsaf Portugalstraat.
- 9 Bij het kruispunt met verkeerslichten de Randweg Noord oversteken, u rijdt nu op de Melanenweg.
- 10 Rechtsaf Ligneweg nemen < volg bordje knooppunt 10 >.

Tip: Als u rechtsaf de onverharde Casimirweg neemt, kunt u een rondje langs het in 1628 gebouwde fort Pinssen rijden, einde Casimirweg rechtsaf Prins Mauritsweg, rechtsaf de Melanenweg, rechtsaf Ligneweg.

- 11 Ligneweg vervolgen tot het bordje 't Wasven.

Tip: Als u rechtsaf de doodlopende weg inrijdt kunt u het Wasven zien liggen. Het Wasven ligt in het natuurgebied Buitenlust en is een overblijfsel van een moerasgebied.

- 12 Ligneweg vervolgen < volg bordje knooppunt 10 >.

Tip: Op de hoek Ligneweg/ Schansbaan staat vlak voor de bungalow een [groot informatie bord](#) over fort Roovere en fort Pinssen.

In 1816 werden de forten de Roovere, Pinssen en Moermont buiten gebruik genomen.

Foto: fort de Roovere

- 13 Einde Ligneweg, rechtsaf de Schansbaan nemen < volg bordje knooppunt 63 >.
 14 De Schansbaan volgen, viaduct over en gelijk linksaf langs de A4 rijden < volg bordje knooppunt 63 >.
 15 Rechtsaf de weg 't Laag nemen < volg bordje knooppunt 63 >.

Tip: Als u even de A4 blijft volgen, kunt u bij een bordje 'vrije wandeling' een stukje in het vochtige natuurgebied het Laag wandelen.

Ter verdediging van Bergen op Zoom stond in 1747 het Laag onder water.

- 16 De weg 't Laag gaat over in Luienhoekweg < volg bordje knooppunt 63 >.

Tip: U rijdt nu langs het Pottersbos.

- 17 Einde Luienhoekweg, rechtdoor Moerstraatsebaan, linksaf Moerstraatseweg. < volg bordje knooppunt 63 > Moerstraten doorrijden < volg bordje knooppunt 57 >.

Tip: In Moerstraten zijn diverse horecagelegenheden gevestigd.

Moer kan gelezen worden als moerassig gebied, een gebied waar vroeger turf werd gewonnen.

In Moerstraten rijdt u langs de in 1926 gebouwde [R.K. kerk](#).

- 18 Rechtsaf Boswijkdreef < volg bordje knooppunt 43 >.

- 19 Linksaf Legyt < volg bordje knooppunt 43 >, het water oversteken, en weer linksaf de Boomdijk nemen.

Tip: Vlak voor Welberg ziet u aan de linkerhand natuurgebied Oudland en de in 1643 gegraven Boomvaart.

- 20 De Boomdijk gaat over in de Kapelaan Kockstraat.

Foto: Welberg

Tip: U rijdt het dorpje Welberg binnen.

In Welberg vindt u de in 1928 gebouwde [H. Corneliuskerk](#), en in de Hoogstraat vindt u de in 1933 ingewijde [Mariakapel](#).

- 21 Viaduct onderdoor de Wipstraat inrijden en bij de sporthal 'de Knotwilg' rechtsaf de Krommeweg inrijden.

*Tip: Deze weg vormt een onderdeel van de voormalige Steenbergse vestingwerken.
In 1827 is de vesting Steenbergen opgeheven.*

- 22 Voor de watertoren linksaf richting centrum, Nassaulaan.
De Nassaulaan gaat over in de Kruispoort, de Kruispoort gaat over in het Kerkplein, voor de N.H. kerk langs de Grote Kerkstraat inrijden, de Grote Kerkstraat gaat over in de Kaaistraat.

Tip: Als eerste kerk in Steenbergen ziet u de [N.H. kerk](#) uit 1832, een mooi voorbeeld van een Waterstaatskerk (neoklassiek).

*Even verder op ziet u aan de Westdam de in 1903 gebouwde [R.K. St. Gummarus kerk](#).
In Steenbergen zijn diverse horecagelegenheden gevestigd.*

- 23 Einde Kaaistraat, rechtsaf Kade nemen (of linksaf voor de verkortingsroute).

Tip: U heeft nu 21 kilometer gefietst.

Hier kunt u linksaf de verkortingsroute nemen weer terug naar Bergen op Zoom.

Volg hiervoor de Burgemeester van Loonstraat < volg bordje Bergen op Zoom >, Franseweg N257 < volg bordje Bergen op Zoom >, de Halsterseweg N259 < volg bordje Bergen op Zoom >, de Halsterseweg N259 gaat over in de Steenbergseweg N259.

Bij het kruispunt A4/N259/N286 rechtdoor richting Halsteren rijden, dit is de Steenbergseweg N259.

Na het hotel de Ram en het Texacopompstation rechtdoor de Steenbergseweg N259 < volg bordje Bergen op Zoom >.

Bij de rotonde Steenbergseweg, Tholenseweg, Halsterseweg, en de Buurtweg, rechtdoor de Halsterseweg N259 oprijden.

Doorrijden tot de St. Antonius molen in Halsteren. Punt 44 in de route.

*Tip: Aan de Kaaistraat nr 1 vindt u hotel café restaurant 'Aarden'
Het hotel heeft een gezellig terras.*

- 24 Rechtsaf om de haven, de West Havendijk oprijden < volg bordje knooppunt 45 >.
25 Linksaf Schansdijk < volg bordje knooppunt 45 >.

*Tip: Vlak voor de Schansdijk ziet u rechts fort Henricus liggen.
Fort Henricus werd in 1627 aangelegd.
Het is mogelijk om gedeeltelijk langs fort Henricus te wandelen.*

- 26 Einde Schansdijk de Zeelandweg N257 oversteken en de Hooijdijk oprijden.
27 Einde Hooijdijk rechtsaf oude Heijdijk oprijden.
28 In het gehucht Notendaal gaat de oude Heijdijk over in de Burgermeester Catshoeklaan < volg bordje knooppunt 50 >.

Foto: Nieuw Vossemeer

Tip: De geschiedenis en bezienswaardigheden van Nieuw Vossemeer kunt u [hier](#) lezen.

De [R.K. Johannes de Doperkerk](#) is gebouwd in 1873.

De [Protestantse kerk](#) is gebouwd in 1649 en werd in 1850 verbouwd en in 1969 gerestaureerd.

- 29 Einde Burgermeester Catshoeklaan, rechtsaf Hoogte, linksaf Veerweg nemen.

*Tip: Aan het einde van de Veerweg ziet u een [molen](#) en het Schelde Rijn kanaal.
De scheepvaartverbinding heette tot 1975 de Eendracht thans het Schelde Rijn kanaal.*

- 30 Linksaf langs de dijk fietsen de weg heet 'de Zeeweg'.

- 31 Bij gemaal 'Zoutesluis' de dijk oprijden, en het fietspad buitendijks nemen < volg bordje knooppunt 53 >.

Tip: Aan het einde van het fietspad staat een groot informatiebord over de Schelde Rijn verbinding. Aan de overkant van de Schelde Rijn verbinding lag de in 1588 aangelegde redoute (kleine veldschans) Botshoofd.

De functie van de redoute was het beveiligen van het scheepvaartverkeer op de Eendracht en het beschermen van het Eiland Tholen tegen een aanval vanuit West-Brabant.

In 1747 werd ze opnieuw opgemaakt als eenvoudige batterij.

In 1794 werd deze batterij nog hersteld.

- 32 Einde fietspad rechtsaf < volg bordje knooppunt 53 >.
33 Linksaf Rubeerdijk oprijden < volg bordje knooppunt 54 >.

Tip: Als u in plaats van linksaf, rechtsaf rijdt kunt u op de [Rubeerdijk](#) een oorlogsmonument vinden.

- 34 Rechtsaf Kladsedijk oprijden < volg bordje knooppunt 54 >.
35 In Kladde rechtsaf Kladseweg oprijden < volg bordje knooppunt 60 >.

Tip: In Kladde staat een informatiebord over de [Brabantsewal](#).

Kladde is waarschijnlijk afgeleid van klad of een kluit leem, of ruimer gezegd leemrijke grond. De leemrijke grond was van belang voor de potmakersbedrijven in Bergen op Zoom.

- 36 Rechtsaf Slotweg inrijden < volg bordje knooppunt 60 >.

Tip: Het monumentale pand 'Hoeve 't Slot' aan de Slotweg 7 dankt zijn naamgeving aan het feit dat er op deze locatie een voorburcht van het kasteel van Halsteren stond, welke een agrarische functie had.

Tijdens de Franse belegering van Bergen op Zoom in 1747 werd de [hoeve](#) zwaar beschadigd. Het kasteel lag achter de boerderij.

- 37 De 600 meter lange onverharde Sleutelweg inrijden < volg bordje knooppunt 61 >.
38 Linksaf Erasmusweg nemen, viaduct onderdoor, de Erasmusweg wordt Burgemeester Elkhuisenlaan.
39 Rechtsaf de Waterstraat inrijden < volg bordje knooppunt 11 >.
40 De Waterstraat gaat over in de Kromstraat.
41 Vlak voor de Martinuskerk linksaf Mussengevecht inrijden, einde Mussengevecht rechtsaf de Dorpsstraat inrijden.

Tip: De bezienswaardigheden van Halsteren zijn o.a.:

De Protestantse [Martinuskerk](#) uit 1457 in combinatie met het in 1633 gebouwde raadhuis, en de [Sint-Quirinuskerk](#), gebouwd in 1913 naar een ontwerp door Jos Cuypers.

- 42 Einde Dorpsstaat, linksaf Tholenseweg oprijden.
43 Bij de rotonde Tholenseweg, Halsterseweg, Buurtweg en Steenbergseweg, rechtsaf Halsterseweg N259 oprijden < volg bordje knooppunt 32 >.

*Tip: Vlak voor de bovengenoemde rotonde ziet u de in 2007 herbouwde hoeve 't Lindeke.
Bij de rotonde bevinden zich een in 1985 gebouwde [kapel](#) en [Quirinusbron](#).*

Even verder op ziet u langs de Halsterseweg de [St. Antonius molen](#) staan.

- 44 Bij de molen de Halsterseweg vervolgen, bij de stoplichten de Randweg Noord/West oversteken en de Halsterseweg vervolgen < volg bordje knooppunt 32 >.
- 45 Bij de rotonde rechtdoor Burgemeester Stulemeijerlaan nemen < volg bordje centrum >.
- 46 Einde Burgemeester Stulemeijerlaan, linksaf Westersingel en gelijk rechtsaf Steenbergsestraat inrijden.

Deze route is gemaakt door Wim Blankers

<http://wjblankers.magix.net/public/index.htm>
w.j.blankers@gmail.com

